

Obsah

PŘEDMLUVA .....

5. Trávicí systém, systema digestorium

(LIBOR PÁC)

5.1.	Obecná stavba trávicí trubice a žláz trávicího systému	11
5.1.1.	Obecná stavba dutých orgánů	11
5.1.2.	Obecná stavba žláz	12
5.2.	Dutina ústní, <i>cavitas oris</i>	12
	■ Předsíň dutiny ústní, <i>vestibulum oris</i>	12
	■ Vlastní dutina ústní, <i>cavitas oris propria</i>	12
5.2.1.	Ret, <i>labium</i>	12
	■ Cévy a nervy rtů	13
5.2.2.	Tvář, <i>bucca</i>	13
	■ Cévy a nervy tváře	14
5.2.3.	Zuby, <i>dentes</i>	14
	■ Společné znaky zubů	14
	■ Stručný přehled skladby zubů	14
	■ <i>Parodontium, periodontium</i>	15
	■ Dáseň, <i>gingiva</i>	15
	Cévy a nervy dásní	15
	■ Morfologie jednotlivých zubů definitivního chrupu	15
	■ Morfologie jednotlivých zubů dočasného chrupu	16
	■ Chrup jako celek	17
	■ Skus, <i>occlusio</i>	18
	Prořezávání zubů, <i>eruptio</i>	18
	Výměna zubů	18
	■ Cévy a nervy zubů	18
5.2.4.	Jazyk, <i>lingua</i>	19
	■ Svaly jazyka, <i>mm. linguae</i>	20
	Svaly extraglosální	20
	Svaly intraglosální	21
	■ Cévy a nervy jazyka	21
5.2.5.	Patro, <i>palatum</i>	22
	■ Tvrde patro, <i>palatum durum</i>	22
	■ Měkké patro, <i>palatum mole</i>	22
	Svaly měkkého patra, <i>mm. palati</i>	22
	■ Cévy a nervy patra	22

5.2.6.	Patrová mandle, <i>tonsilla palatina</i>	23
	■ Cévy a nervy patrové mandle	23
5.2.7.	Slinné žlázy, <i>glandulae salivariae</i>	23
	■ Příušní žláza, <i>glandula parotidea</i>	24
	Cévy a nervy příušní žlázy	25
	■ Podčelistní žláza, <i>glandula submandibularis</i>	25
	Cévy a nervy podčelistní žlázy	26
	■ Podjazyková žláza, <i>glandula sublingualis</i>	26
	Cévy a nervy podjazykové žlázy	26
5.3.	Hltan, <i>pharynx</i>	26
	■ Stavba stěny hltanu	27
	■ Funkce hltanu	28
	Polykání	28
	Dýchaní	29
	Fonace	29
	■ Prostory kolem hltanu	29
	■ Cévy a nervy hltanu	29
	■ Waldeyerův lymfoepitelový okruh	29
5.4.	Jícen, <i>oesophagus</i>	29
	■ <i>Pars cervicalis</i>	29
	■ <i>Pars thoracica</i>	30
	■ <i>Pars abdominalis</i>	30
	■ Stavba stěny jícnu	30
	■ Cévy a nervy jícnu	31
5.5.	Žaludek, <i>ventriculus (gaster)</i>	31
	■ Stavba stěny žaludku	32
	■ Vztahy žaludku k okolí	34
	■ Cévy a nervy žaludku	34
5.6.	Střevo, <i>intestinum</i>	36
5.6.1.	Tenké střevo, <i>intestinum tenue</i>	36
	Sliznice tenitého střeva	36
	■ Dvanáctník, <i>duodenum</i>	36
	Stavba stěny dvanáctníku	36
	Cévy a nervy dvanáctníku	37
	■ Lačník a kyčelník, <i>jejunum et ileum</i>	37
	Vztahy jejuna a ilea	39
	Cévy a nervy jejuna a ilea	39
5.6.2.	Thloustlé střevo, <i>intestinum crassum</i>	39
	Stavba stěny tloustlého střeva	40
	■ Slepé střevo, <i>caecum; červovitý výběžek, appendix vermiciformis</i>	41
	Poloha a projekce apendiku	41
	Stavba stěny apendiku	41
	■ Tračník, <i>colon</i>	41

Cévy a nervy tlustého střeva	42	■ Cévy a nervy průdušek	78
■ Inervace trávicí trubice	42	Pľice, pulmo	78
■ Konečník, <i>rectum et canalis analis</i>	42	Popis plic	78
Vztych k okolním orgánům	44	■ Poloha a syntopie plic	83
Cévy a nervy konečníku	44	■ Hranice a projekce plic	83
5.7. Játra, <i>hepar</i>	44	6.7.1. Stavba plic	85
5.7.1. Stavba jater	47	■ <i>Arbor bronchialis</i>	85
5.7.2. Průtok krve játry	47	Segmentové bronchy, <i>bronchi segmentales</i>	85
5.7.3. Jaterní laloky a segmenty	48	Bronchopulmonální segmenty, <i>segmenta bronchopulmonalia</i>	88
5.7.4. Zlucové cesty, <i>ductus biliares</i>	48	Průdušinky, <i>bronchioli</i>	89
5.8. Slinivka břišní, <i>pancreas</i>	49	■ <i>Arbor alveolaris</i>	89
■ Vývody pankreatu	51	Plicní sklípky, <i>alveoli pulmonis</i>	89
■ Cévy a nervy pankreatu	52	■ Vazivo plic	91
5.9. Pobřišnice, <i>peritoneum</i>	52	Cévní zásobení plic	91
■ Inervace peritonea	52	■ Nutritivní oběh plicní	91
■ Vývoj peritonea	52	■ Funkční oběh plicní	91
5.9.1. Dutina pobřišnicová, <i>cavitas peritonealis</i>	53	Nerespirační funkce plic	91
5.9.2. Závěsy pobřišnice	54	Mízní cévy a uzliny plic	92
5.9.3. Recessus peritonei	56	Inervace plic	92
6. Dýchací systém, systema respiratorium			
(MILOS GRIM)			
6.1. Zevní nos, <i>nasus externus</i>	57	6.7.4. Vývoj plic, jejich funkční zralost, význam pro životaschopnost plodu	93
6.2. Dutina nosní, <i>cavitas nasi</i>	58	■ Embryonální období	93
6.2.1. Skořepiny nosní, <i>conchae nasi</i> , průchody nosní, <i>meatus nasi</i>	60	■ Fetální období	93
■ Syntopie dutiny nosní	61	■ Postnatální období	93
6.2.2. Sliznice dutiny nosní	61	6.8. Pohrudenice a poplenicce, <i>pleura parietalis et pleura visceralis</i>	94
■ Cévy a nervy nosu	61	■ Hranice pleury	95
6.3. Vedlejší dutiny nosní, <i>sinus paranasales</i>	62	■ Syntopie pleury	96
6.3.1. <i>Sinus frontalis</i>	62	■ Stavba pleury	96
6.3.2. <i>Sinus maxillaris</i>	62	■ Cévy a nervy pleury	96
6.3.3. <i>Cellulae ethmoidales anteriores</i> <i>et posteriores</i>	63	6.9. Dutina hrudní, <i>cavitas thoracis</i>	97
6.3.4. <i>Sinus sphenoidalis</i>	63	■ Mediastinum	98
■ Cévy a nervy vedlejších dutin nosních	63	6.10. Dýchací pohyby a kinetika plic	98
6.4. Hrtan, <i>larynx</i>	64	■ Tvar hrudníku a jeho změny při dýchaní ...	98
■ Předsíň, <i>vestibulum laryngis</i>	65	■ Tlak v pleurální dutině	99
■ Střední část, <i>cavitas laryngis</i> <i>intermedia</i>	65	■ Elasticita plic	99
■ Dolní část, <i>cavitas infraglottica</i>	66	■ Respirační cyklus	99
■ Poloha hrtanu	66	■ Dýchací svaly	99
6.4.1. Chrupavky hrtanu	66	■ Typy dýchaní	100
6.4.2. Klouby laryngu, <i>articulationes laryngeales</i>	68		
6.4.3. Vazy a membrány hrtanu	68		
6.4.4. Svaly hrtanu, <i>mm. laryngis</i>	70		
■ Ventrální skupina	70		
■ Laterální skupina	70		
■ Dorzální skupina	70		
■ Funkce svalů hrtanu	71		
6.4.5. Sliznice hrtanu, <i>tunica mucosa laryngis</i>	71		
■ Cévy a nervy hrtanu	71		
6.5. Průdušnice, <i>trachea</i>	74		
■ Stavba stěny průdušnice	75		
■ Cévy a nervy průdušnice	76		
6.6. Průdušky, <i>bronchi</i>	76		
■ Poloha a syntopie průdušek	76		
■ Stavba stěny průdušek	78		

7. Močový systém, systema urinarium

(MILOS GRIM)

7.1. Ledvina, <i>ren, nephros</i>	101
■ Anatomický popis a členění	101
■ Poloha, projekce, obaly, syntopie, fixace	101
■ Makroskopická a mikroskopická stavba ..	104
■ Cévní řečiště ledvin	106
Lymfatická drenáž	108
Inervace	108
7.2. Pánvička ledvinová, <i>pelvis renalis</i>	108
■ Anatomický popis	108
■ Poloha, projekce, syntopie	108
■ Stavba	109
■ Cévní zásobení, lymfatická drenáž, inervace	109

7.3.	Močovod, <i>ureter</i>	109
■	Anatomický popis a členění	109
■	Poloha, fixace, projekce, syntopie	109
■	Makroskopická a mikroskopická stavba ..	110
■	Cévní zásobení, lymfatická drenáž a inervace	110
7.4.	Močový měchýr, <i>vesica urinaria</i>	110
■	Anatomický popis a členění	110
■	Poloha, syntopie, fixace	111
■	Stavba	112
■	Cévní zásobení, lymfatická drenáž a inervace	112
7.5.	Ženská močová trubice, <i>urethra feminina</i>	113
■	Anatomický popis a členění	113
■	Poloha, syntopie, fixace	113
■	Makroskopická a mikroskopická stavba ..	113
■	Cévní zásobení, lymfatická drenáž a inervace	113
7.6.	Mužská močová trubice, <i>urethra masculina</i>	114
■	Popis, členění, průběh a makroskopická stavba	114
■	Mikroskopická stavba	115
■	Cévní zásobení, lymfatická drenáž a inervace	115
■	Vyprazdňování moči	115
7.7.	Vývoj a vrozené vady močového systému ..	116

8. Pohlavní systémy, *systemata genitalia*

(MILÓŠ GRIM, BLANKA POSPÍŠILOVÁ,
RASTISLAV DRUGA)

■	Vývoj pohlavních orgánů	119
8.1.	ŽENSKÉ POHLAVNÍ ORGÁNY, <i>ORGANA GENITALIA FEMININA</i>	121
8.1.1.	Vaječník, <i>ovarium</i>	122
■	Poloha, fixace, syntopie	123
■	Stavba	124
■	Ovariální cyklus	124
■	Cévní zásobení, inervace	125
8.1.2.	Vejcovod, <i>tuba uterina</i>	125
■	Poloha, fixace, syntopie	126
■	Stavba	127
■	Cévní zásobení, inervace	128
8.1.3.	Děloha, <i>uterus</i>	128
■	Poloha a syntopie	129
■	Stavba a menstruační cyklus	129
■	Menstruační cyklus	131
■	Fixace dělohy	132
■	Závěsný aparát děložní	132
■	Podpůrný aparát děložní	132
■	Cévní zásobení, inervace	132
■	Změny dělohy v průběhu života	133
■	Variace a anomálie dělohy	134
8.1.4.	Pochva, <i>vagina</i>	134
■	Poloha, fixace, syntopie	135
■	Stavba	136

■	Cévní zásobení, inervace	136
8.1.5.	Zevní pohlavní orgány, <i>organa genitalia externa</i>	137
■	Stydký pašorek, <i>mons pubis</i>	137
■	Velké stydké pysky, <i>labia majora pudendi</i>	137
■	Male stydké pysky, <i>labia minora pudendi</i>	138
■	Předsíň poševní, <i>vestibulum vaginae</i>	138
■	Velké předsíňové žlázy, <i>glandulae vestibulares majores</i>	138
■	Poštěváček, <i>clitoris</i>	138
■	Bulbus vestibuli	139
■	Cévy a nervy zevních pohlavních orgánů	139
8.1.6.	Svaly hráze, <i>mm. perinei</i>	139
8.2.	MUŽSKÉ POHLAVNÍ ORGÁNY, <i>ORGANA GENITALIA MASCULINA</i>	140
8.2.1.	Varle, <i>testis</i>	140
■	Stavba	141
■	Cévní zásobení a inervace	142
■	Sestup varlat, <i>descensus testium</i>	143
8.2.2.	Šourek, <i>scrotum</i>	143
■	Popis a vrstvy	143
■	Cévní zásobení, lymfatická drenáž, inervace	144
8.2.3.	Nadvarle, <i>epididymis</i>	144
■	Cévní zásobení, lymfatická drenáž a inervace	146
8.2.4.	Chámovod, <i>ductus deferens</i>	146
■	Stavba	146
■	Cévní zásobení, lymfatická drenáž a inervace	146
8.2.5.	Provazec semenný, <i>funiculus spermaticus</i>	146
8.2.6.	Měchýrkové žlázy, <i>glandulae vesiculosae</i>	147
■	Stavba	147
■	Cévní zásobení, lymfatická drenáž a inervace	147
8.2.7.	Předstojná žláza, <i>prostata</i>	148
■	Poloha, fixace a syntopie	148
■	Stavba a zóny prostaty	150
■	Cévní zásobení, lymfatická drenáž a inervace	150
8.2.8.	Pyj, <i>penis, phallus</i>	151
■	Anatomický popis	151
■	Stavba kavernózních těles	151
■	Cévní zásobení, lymfatická drenáž a inervace	152
■	Svaly hráze u muže	153
9.	Žlázy s vnitřní sekrecí, <i>glandulae endocrinae</i>	
(KAREL SMETANA)		
9.1.	Podvěšek mozkový, <i>hypophysis cerebri</i>	155
■	Původ	156
■	Stavba a uložení	156

9.2. Šíšinka, <i>glandula pinealis</i> ..... 158 ■ Stavba ..... 158 ■ Funkce 158	9.5. ■ Funkce ..... 161 Langerhansovy ostrůvky, insulae pancreaticae ..... 161 ■ Vývoj ..... 161 ■ Stavba ..... 161 ■ Cévní zásobení, lymfatická drenáž, inervace ..... 162 ■ Funkce 162
9.3. Štítná žláza, <i>glandula thyroidea</i> ..... 158 ■ Původ a vývoj ..... 158 ■ Stavba a poloha ..... 158 ■ Cévní zásobení, lymfatická drenáž, inervace ..... 159 ■ Funkce 159	9.6. Nadledvina, <i>glandula suprarenalis</i> ..... 162 ■ Původ ..... 162 ■ Stavba a uložení ..... 162 ■ Cévní zásobení, lymfatická drenáž, inervace ..... 163 ■ Funkce 163
9.4. Žlázy příštítiné, <i>glandulae parathyroideae</i> ..... 160 ■ Stavba a poloha ..... 160 ■ Cévní zásobení, lymfatická drenáž, inervace 160	9.7. Paraganglia ..... 163 9.8. Diffúzní endokrinní systém ..... 163 9.9. Tuk jako endokrinně aktivní tkáň 163